

8 Μαρτίου 1970: Η πρώτη δολοφονική απόπειρα κατά του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄

/ [Αφιέρωματα](#) / [Γενικά Θέματα](#)

Στις 8 Μαρτίου 1970, ημέρα Κυριακή, έγινε η πρώτη δολοφονική απόπειρα κατά του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄.

Εκείνη την ημέρα τελούνταν το 13ο ετήσιο μνημόσυνο του Γρηγόρη Αυξεντίου στον Μαχαιρά, χοροστατούντος του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄.

Λίγο μετά τις επτά το πρωί, αμέσως μετά την απογείωσή του από το προαύλιο της Αρχιεπισκοπής, στη Λευκωσία, το ελικόπτερο, το οποίο θα μετέφερε τον Πρόεδρο Μακάριο στη Μονή Μαχαιρά δέχθηκε πυρά από αυτόματα όπλα. Ο χειριστής του ελικοπτέρου, ταγματάρχης πυροβολικού Ζαχαρίας Παπαδογιάννης τραυματίστηκε σοβαρά, αλλά κατάφερε να προσγειώσει το αεροσκάφος επιτυχώς. Εντέλει ο Μακάριος μετέβη στον Μαχαιρά οδικώς, επιτελώντας, παρά την τραγικότητα των

στιγμών, το χρέος προς τον Σταυραετό.

Το βράδυ της ίδιας μέρας ο Εθνάρχης τόνισε, μεταξύ άλλων, σε ραδιοτηλεοπτικό διάγγελμά του: «Αίσθάνομαι όδύνην βαθυτάτην διότι εύρέθησαν Έλληνες Κύπριοι, ένεργοῦντες αύτοβούλως ἢ ώς ὄργανα άλλων, οί όποῖοι [...] έρριψαν έναντίον μου σφαίρας δολοφονικάς. Θα συνεχίσω τὸ έργον μου με γνώμονα καί οδηγὸν τὸ χρέος πρὸς τὸν μάρτυρα Κυπριακὸν λαόν, ανταποδίδοντας ολοκληρωτικῶς καί παντοιοτρόπως τὴν ὑπὸ τοῦ λαοῦ πρὸς ἐμὲ έκφρασθεῖσαν μέχρι τοῦδε εμπιστοσύνην, μηδέποτε ὀρρωδῶν καί μηδέποτε λιποψυχῶν. Ὑπὲρ τοῦ λαοῦ ἑμαυτὸν τίθῃμι καί εἰς τὴν δημιουργίαν καλυτέρου δι' αὐτὸν μέλλοντος θά ἀναλώσω τὴν ζωὴν μου [...]».

Επρόκειτο για την πρώτη από τις τρεις απόπειρες δολοφονίας κατά του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'. Ως γνωστόν, η τρίτη ακολουθήθηκε από την Τουρκική Εισβολή, με μοιραίο συνεπακόλουθο τη συμπλήρωση, φέτος, πενήντα ετών τουρκικής κατοχής .

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ

ΑΙ δολοφονικαὶ σφαῖραι, αἱ ὁποῖαι ἐρρίφθησαν κατὰ τοῦ Προέδρου Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου δὲν ἐπληξάν οὔτε τὸν ὕλικόν οὔτε τὸν ἠθικόν στόχον των. Θεία Προνοία ἠστόχησαν. Διέτρησαν μόνον τὸ σῶμα τοῦ γενναίου πιλότου τοῦ Προεδρικοῦ ἐλικοπτέρου, τοῦ ὁποίου ὁ πόνος καὶ ἡ ἀγωνία ὑπογραμμίζουν εἰς τὴν συνείδησιν ὅλων τὸ κατάπτυστον ἔγκλημα. Καὶ προκαλοῦν τὴν γενικήν συμπάθειαν καὶ ἀγάπην...

Ἑλικὸς στόχος τῶν δολοφόνων ἦτο ἡ ζωὴ τοῦ Μακαρίου. Εὐτυχῶς αἱ σφαῖραι ἠστόχησαν. Ἠθικὸς στόχος ἦτο ἡ θέλησις τοῦ λαοῦ, τὴν ὁποίαν ἐξέφραζε καὶ ἐκφράζει ὁ Μακάριος. Διότι μετὰ τὸν φόνον οἱ ἐγκληματῖαι θὰ ἐπροχώρουν εἰς τὸν διασπῆν τῆς λαϊκῆς θελήσεως. Θὰ ἐπεδίωκον ἰσως νὰ ἐπιβάλουν διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου τὰ ἀνέσια σχέδια των. Διότι ὅπωςδήποτε ταῦτα θὰ ἦσαν ἐναντίον τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν ἐπιδιώξεων τῆς συντριπτικῆς πλειοψηφίας τοῦ λαοῦ, ὡς τὰς ἐκφράζει ἡ κοινὴ γραμμὴ πλεύσεως Ἀθηνῶν καὶ Λευκωσίας. Ἐφ' ὅσον μόνη ὁδὸς προωθήσεώς των ἦτο τὸ ἔγκλημα... Ἀπέτυχον ὅμως καὶ εἰς τὸν ἠθικόν στόχον των οἱ ἐγκληματῖαι. Ἡ λαϊκὴ θέλησις δὲν ἐβιάσθη. Ἐξέσπασεν εἰς σεισμὸν ὀργῆς. Σείονται οἱ δρόμοι ἀπὸ τὰς ἐκρήξεις τῆς λαϊκῆς ἀγανακτήσεως. Θωρακίζεται ὁ Μακάριος ἀπὸ τὰ αἰσθήματα τῆς λαϊκῆς ἀγάπης.

Πέραν, ὅμως, ἀπὸ τὴν συναισθηματικὴν ἀντίκρουσιν τῆς καταστάσεως πρέπει νὰ ὑπάρξῃ ψυχρὰ πολιτικὴ ἐκτίμησις τοῦ ἐγκλήματος. Ν' ἀπαντηθῇ τὸ ἀγκῶδες ἐρώτημα: Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ προληφθῇ νέα ἐπιβουλὴ κατὰ τοῦ ἡγέτου καὶ τοῦ λαοῦ; Δὲν εἶναι δύσκολος ἡ ἀναπαράστασις τῆς εἰκόνος τοῦ χάους, ἡ ὁποία θὰ ἐπηκολούθει ἐὰν δὲν ἀπετύγχανον τὰ σχέδια κατὰ τῆς ζωῆς τοῦ Μακαρίου. Ὡς ἔχει ὁ λαὸς πρὸ τῆς εἰκόνος αὐτῆς. Καὶ αἰσθάνεται ὅτι τὸ μέλλον του διακυβεύεται ἀπὸ ὅσους ἀδιστάκτως θεωροῦν τὴν πολιτικὴν δολοφονίαν, ἀντὶ τοῦ δημοκρατικοῦ διαλόγου, ὡς μέσον ἐπιβολῆς τῶν ἀπόψεών των. Οὔτε ὁ ἡγέτης ὅμως, αὐτοῦ τοῦ τόπου, οὔτε ὁ μάρτυς λαὸς ἀγωνίζονται διὰ νὰ ἔχουν αὐτὴν τὴν τύχην. Μεγαλύτερος ἐχθρὸς ὅλων ἀποδεικνύεται ἡ σατανικὴ σκέψις, ἡ ὁποία κινεῖ τοὺς ἐγκληματῖας. Αὕτη δὲν ἀναγνωρίζει τὴν θέλησιν τῆς πλειοψηφίας καὶ εἶναι καιρὸς νὰ δεχθῇ τοὺς κεραυνούς τῆς λαϊκῆς ὀργῆς. Ἡ ἀγάπη τοῦ λαοῦ ὀπλίζει τὸν διασωθέντα ἡγέτην μὲ τὴν δύναμιν ν' ἀκίνητοποιήσει τοὺς ἐγκληματῖας. Αὐτὸ εἶναι τὸ καθήκον τῆς στιγμῆς δι' ἑκαίνον, πρὸς τὸν ὁποῖον ἔλοι στρέφομεν σήμερον τὴν ἀγάπην καὶ τὴν συμπάθειάν μας.

ΤΟ ΕΓΚΛΗΜΑ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΕΙΝΑΙ ΣΤΙΓΜΕΣ καί γεγονότα που σταματούν την σκέψιν. Είναι ώριμα γεγονότα, που όταν τά πληροφορηθῆ κανείς, δύναται νά πιστώσῃ ὅτι συνέδρασαν. Τού φαίνονται ἀδιανόητα. Ἔτσι συνέβη ὅταν κατά πρώτον γνώσθῃ ἡ ἀπόπειρα κατά τῆς ζωῆς τοῦ Ἡγέτου τῆς Κύπρου, τοῦ Μ. Προέδρου τῆς Δημοκρατίας Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου. Δι' αὐτό καί ἡ πρώτη ἀντίδρασις τοῦ κοινοῦ πολίτου ἦτο μονολεκτική: « Ἄ δ ὦ ν α τ ο ν ».

Καί ὅμως, εὐρέθησαν ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι ἐτόλμησαν νά διανοηθῶν, νά σχεδιάσουν καί νά ἐτελέσουν βολοφονικὴν ἀπόπειραν κατά τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου, κατά τοῦ ἀνθρώπου ὁ ὅποιος εὐρίσκειται εἰς τὴν καρδίαν κάθε Ἑλληνο-Κυπρίου. Ναι, κάθε Ἑλληνο-Κυπρίου, διότι οἱ ὀλίγοι, οἱ ἐλάχιστοι ἐκεῖνοι που ἐπέδωξαν καί ἐπιδιώκουν τὴν φυσικὴν ἐξουσίαν του, ἀποτελοῦν ἀμελητέαν ποσότητα, τόσο ἐλάχιστην, που νά μὴ ἀντιπροσωπεύουν οὔτε σταγόνα ἐν τῷ ὄκεανῷ.

Ἄλλ' αὐτοὶ οἱ ἐλάχιστοι ἐτόλμησαν. Ἀπεπειράθησαν νά καταστρέφουν τὴν Κύπρον. Νά δώρῃσιν εἰς τὸν ὄλεθρον τὴν ἔθνικὴν Κυπριακὴν ὑπόθεσιν. Διότι οἱ βολοφονικαὶ σφαίραι που ἐρρίφθησαν κατά τοῦ Προέδρου Μακαρίου ἐν τῷ πρῶτῳ σάτω αὐτοῦ ὡς στόχεον εἶχον τὴν Κύπρον καί τὸν ἔθνικόν της ἀγῶνα.

Ὅσοι δυσκολεύονται νά δεχθῶν τὴν γνῶμην αὐτὴν ἔς διανοηθῶν ἐπὶ στιγμὴν ἔστω εἰς ποίαν κατάστασιν θά εὐρίσκετο σήμερον ὁ τόπος ἐὰν δέν ἤστούσαν οἱ δρᾶσαι. Αὐτὴ καί μόνον ἡ σκέψις, αὐτὸς καί μόνον ὁ ὑπολογισμὸς ἀρκοῦν διὰ νά συνειδητοποιήσῃ ὁ καθένας τὴν σοβαρότητα τοῦ ἔθνικοῦ ἐγκλήματος που ἀπετολήθη τὰς πρωϊνάς ὥρας τῆς παρελθούσης Κυριακῆς.

Χρειαζομένη μὴπως νά ὑποδείξωμεν, ὅτι ἡ ἀπεχθὴς ἀπόπειρα κατά τῆς ζωῆς τοῦ Μακαριωτάτου κατεδικάσθη κατά τὸν πλεόν ἔντονον τρόπον ἀπὸ ὅλα τὰ πολιτικὰ Κόμματα τῆς νήσου, ἀπὸ ὅλους τοὺς ἐκπαιστώμενους τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀπὸ τὰς Κυβερνήσεις πολλῶν ἄλλων χωρῶν, ἀπὸ τὸν Οὐ Θάυτ, ἀπὸ τὴν διεθνή κοινήν γνώμην; Τὰ ποῶγματα ὁμιλοῦν δὲ ἐαυτῶν, διὰ τὴν ἐκδηλώσεων διαμαρτυρίας καί ἀπεχθείας πρὸς τὸ ἀποτολήθην ἐγκλημα καί διὰ τῆς ἐκφράσεως ἀγορευτικῆς διὰ τὴν ὡς ἐκ θεώματος δόξασιν τοῦ Μακαριωτάτου, ἀποδεικνύεται πόσον πολῦτιμος παράγειν διὰ τὴν Κύπρον καί τὸν ἀγῶνα της εἶναι: ὁ Μ. Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας. Καί ἡ ἀπόδειξις αὕτη χρησιμεῖται διὰ νά συνειδητοποιήσωμεν ὅλοι ἀνεξαιρέτως τὴν ἀνάγκην πρωτοφανοῦς συμπεριπέρας περὶ τοῦ Μακαριωτάτου, διὰ νά ἀντιμετωπιώμεν τὰ σκοτεινὰ σχέδια τὰ ὅποια ἐχθροὶ τῆς Κύπρου ἀπεπειράθησαν νά προυθίσουν διὰ τῆς σχεδιασθείσης βολοφονίας τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας.

Δὲν ὁμιλοῦμεν ἄσασινίως διὰ τὴν ὑπαρξίν σκοτεινῶν σχεδίων. Τὰ σχέδια ὑπάρχουν καί ἀπεκαλύφθησαν τὴν πρωίαν τῆς παρελθούσης Κυριακῆς. Καί θά προουθύντο ἂν οἱ δρᾶσαι δέν ἤστούσαν. Ποία ἐπαρκείδω εἶναι δέν εἶναι τῆς στιγμῆς νά ἀναφερθῆ. Ἄλλ' εἶναι ἐκ τῶν γεγονότων αὐταπόδεικτον, ὅτι πρόκειται περὶ σχεδίων ἀπαράδεκτων. Σχεδίων που προὐβλέπουν σφαγισμὸν τῆς Κύπρου. Σχέδιον ἐναντίον τῶν ὁποίων τρώσεται ἡ συντριπτικὴ πλειοψηφία τοῦ Ἑλληνο-Κυπριακοῦ λαοῦ μετ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Ἡγέτην τοῦ Μακαρίου, τὸ μεγάλον ἐμπόδιον που ἀπεπειράθησαν νά ἐξουλώσων.

Εἰς περιπτώσεις ὡς εἶναι οἱ σημεριναὶ ἢ αὐφρων πολιτικῆς ἀφείκει νά ὑπολογίζῃ καί νά σχεδιάζῃ πρὸς ἀπόκρουσιν τοῦ χειρότερου ἐνδεχομένου. Καί εἰς τὴν περίπτωση αὐτὴν ἡ ἐπαγούνησις Κυβερνήσεως καί λαοῦ πᾶσι γὰ ἔνταθ' εἰς τὸ ἔπακρον. Εἰς δυνῆεν πρωτοφανῆ. Ὁ καθένας Κύπριος, νά καταστή φρουρὸς τῆς ὑπαθίστως του καί τῆς ἀγασίας του. Πᾶσι νά ὑπολογίζεται ὅτι οἱ ὀλίγοι ἀδιότατοι που ἀπέτολμησαν νά βολοφονήσωσιν τὴν Κύπρον τὴν πρωίαν τῆς παρελθούσης Κυριακῆς ἔιν θά πεισπηθεῖν τῶν προσπερῶντων. Θά ἐπαιέλθουν. Καί πρέπει τὸ κανὸν νά ἀποτραπῆ.

Καί θά ἀποτραπῆ διὰ τῆς πλήρους ἐπαγρευτικῆς ὁλων μας. Διὰ τῆς δημιουργίας ἀρραγῶς μετώπου περὶ τοῦ Μακαρίου, διὰ τῆς μακρῶν κημητικῶν ὑπολογισμῶν καί σκοπιμοτήτων ἐνισχυσεως τῆς ἔθνικῆς πολιτικῆς του, ἡ ὅποια ἀπὸ κοινῶ ἔκτασθη μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως.

Νά ἐπιστάθῃ ὁ λαὸς ὅτι εἶπεν ὁ Μακάριος προσφώνων τὸ πλήθος που ἐξέφραζεν πρὸς αὐτὸν τὴν συμπαρατάσιν των: Ὁμῶρξ καί ἀπίς ἐναντίον τῶν βολοφόνων.

Κατὰ τὰς στιγμὰς αὐτὰς ἡ σκέψις εἶναι ἀδύνατον νά μὴ στραφῆ πρὸς τὴν σωτήρα τοῦ Μακαρίου, τὸν σωτήρα τῆς Κύπρου τὸν ΖΑΧΑΡΙΑΝ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΝ, τὸν ὑπέρθεον Ἑλληνα ἀειμνητικὸν που διὰ τῆς ἀφιλόστου ψυχραιμίας, γεννήτικῆς καί αὐτοθυσίας του σώσει τὴν ζωὴν τοῦ Ἡγέτου τῆς Κύπρου. Τὸ παράδειγμα του εἶναι πρωτοφανὲς εἰς μεγαλίαν. Ὁ θαυμασμὸς δι' αὐτὸ ἐνετέλεσεν δέν εἶναι ἀρκετὸς διὰ νά ἀποδώσῃ τὰ πληθίματά μας. Δι' αὐτὸ μετ' ἀπλῶ λόγια περιοριζόμεθα νά ἐκφράσωμεν τὴν εὐγνωμοσύνην μας διὰ τὴν ἄλλον του καί νά εὐχηθῶμεν ταχεῖον ἀποκατάστασιν τῆς ὑγείας του.

Ο Παπαδογιάννης τραυματισμένος φωνάζει:

ΠΡΟΣ ΘΕΟΥ, ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΣ;

Αυτόπτες μάρτυρες αφηγοῦνται τις πρώτες στιγμές του μεγάλου έγκλήματος στον «Φ»

Μιλούν οι Έθνάρχει, που είδαν και άκουσαν. Περιγράφουν με απλότητα, πιστά και ζωντανά, δυό αντίθετες εικόνες από το πιο σατανικό Έγκλημα έναντιον της Κύπρου και του λαού της: Τὴν δολοφονική απόπειρα κατά τοῦ λαοφιλοῦς Ἐθνάρχη και Προέδρου Ἀρχιεπισκόπου Μακαρίου.

Οἱ πρώτοι είναι οἱ ἄνθρωποι που σπείσαν νά βοηθήσουν τὸν Ἀρχιεπισκόπο Μακάριο και τὸν Ἐθναρχ, όταν σίγησε τὸ κροτέλι-

σμα τοῦ ὁπλοπολυβόλου που τραυματίσε κρίσιμα τὸν ἦρωα - αυτήρα τοῦ Ἐθνάρχη, τὸν χειριστή τοῦ Προεδρικοῦ ἑλικοπτήρου Ζαχαρία Παπαδογιάννη.

Οἱ δύτεροι, είναι ἑκείνοι που είδαν τοὺς ἑγκληματίες. Βρέθηκαν πρόσωπο με πρόσωπο μ' αὐτοὺς που δοκίμασαν νά θυβίσουν τὴν Κύπρο στοῦ πένθος και παρακολούθησαν κινήσεις τους μετὰ τὴν ἀπόπειρα.

ΑΥΤΟΠΤΕΣ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΑΦΗΓΟΥΝΤΑΙ

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΗΡΑΚΛΗ ΤΣΙΟΛΗΣ, ἀπὸ τὴν Πλατανιστάσα, είναι πλανόδιος πωλητής και κατοικεῖ στὴν ὁδὸ Χατζηγεωργιάτης. Ἡ ὁδὸς αὐτὴ — πρόκειται γιὰ τὸ γνωστὸ στενὸ σοκάκι— βρίσκεται ἀκριβῶς ἀπέναντι ἀπὸ τὸ οικόπεδο στοῦ ὁποῖο προσγειώθηκε τὸ ἑλικόπτερο μετὰ τὴν ἑγκληματική ἐπίθεση.

«Μὲ τὸ χάραμα τοῦ ἡλίου, ἀρχισε τὴν ἀφήγηση του πρὸς τὸν «Φιλέλευθερο» ὁ Τσιόλης. ἔτοιμαζόμενα γιὰ νά πάω στὸν Μαχαίρα, Φώτωνα στὸ αὐτοκίνητό μου — ἓνα παλιὸ ἐξόν τὰ ἀμαζάκια μου, όταν ἄκουσα πολλοὺς κρότους. Εἶδα τὸ ἑλικόπτερο νά προσγειῶνεται στοῦ οικόπεδο και ἡ πρώτη μου σκέψη ἦταν πὼς κάποια σοβαρὴ βλάβη συνέβηκε και μποροῦσε τοῦτο νά ἐκτραγή. Εἶδα τὸν πιλότο νά βγαίνει ἀπὸ τὸ ἑλικόπτερο κι ὕστερα τὸν Ἀρχιεπίσκοπο. Τὴν ἴδια στιγμή δῆξαν κι ἄλλοι γείτονες στοῦ δρόμου. Προχώρησα και είδα ὅτι ἔτρεχον αἶμα ἀπὸ τὴν κοιλιά τοῦ πιλότου, που μόλις

προχώρησε δυὸ δῆματα ἔπρεον ἀμήλιτος στὴν ἀσφαλτο. Ὁ Μακαριώτατος ἔσκυψε ἀπὸ πάνω του και φώναξε: «Ἐνα αὐτοκίνητο σὰς παρακαλώ».

Χωρὶς ἀκόμη νά ξέρω τὴ ἀκριβὴς συνέβηκε, εἶπα στὸν Μακαριώτατο: «Ἐλάτε σπιτί μου νά

τε, ὅπως ἦμον με παντούφλες και χωρὶς νά συμπληρώσω τὸ ντύσιμό μου, μπήκα στοῦ αὐτοκινήτου μου, με τὸ ὁποῖον μετέφερα τὸν τραυματισμένο πιλότο στοῦ Νοσοκομείου. Ἐνας μαθητὴς καθάταν πίσω κι ὁ Παπαδογιάννης τὸν συμδούλευε πὼς νά τοῦ περιποιηθῆ τὴν πληγὴ και συνεχῶς ρωτοῦσε: «Πρὸς Θεοῦ που είναι ὁ Μακαριώτατος;»

Η ΑΝΤΙΘΕΤΗ ΕΙΚΟΝΑ

Τὴν ἴδια στιγμή στὴν ὁδὸ Θεσείας, ἀκριβῶς πίσω ἀπὸ τὸ Πακῦριο Γυμνάσιο διαδραματιζόταν μιὰ ἀκριβῶς ἀντίθετη εἰκόνα. Αὐτὴ τῆς φυγῆς τῶν βροστών.

Ἐνας πολίτης, όταν ἄκουσε τοὺς πυροβολισμοὺς και εἶδε τὸ ἑλικόπτερο νά κατεβαίνει, κυνηγοῦσε με τὸ ἀεροβόλο σπουργίε. Νόμιζε πὼς ἐπρόκειτο γιὰ ἐπίθεση Τούρων, ἀλλὰ ὄχι ἐναντίον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου. Πῆρε ἄμέσως κηληγετικὸ ὄπλο και δῆγε στο παράθυρο τοῦ σπιτιοῦ του. Τότε εἶδε τρεῖς καρούς νά τρέ-

χουν και γέταρο καρό μ' ἓνα πι σῆλι στὴν ἄση νά τους ἀκολουθῆ. Ἦταν ἄλλοι κλομεῖ.

«Τοὺς φώναζε λέγει ὁ πολίτης, νά σταματήσουν γιατί θά πυροβολώσα. Λύττοι δὲν ἀπάντησαν. Μόνο ὁ τέταρτος, αὐτός με τὸ πι σῆλι, που ἔκ τῶν ὑστερων καταλαβαίνω πὼς ἦταν ὁ ἀρχηγός

ΧΡΥΣΗΛΙΟΣ Πολυκάρπου. Μετέφερε τὸν Παπαδογιάννη και τὸν Μακαριώτατον στοῦ Νοσοκομείου.

Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΛΗΘΗ

Μέχρι τέλους

ΘΩΡΑΞ ΚΑΙ ΑΣΠΙΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΛΑΟΣ

Τὴν πρώτην τῆς προχθῆς Δευτέρα συνεκροτήθη εἰς τὴν πρὸ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Μεγάρου πλατεῖαν ὄγκωδες συλλαλητήριον συμπαροστάτως πρὸς τὸν Μακαριώτατον, κατὰ τὸ ὁποῖον χιλιάδες λαοὺ ἐπυψήμησαν ζωπρότατα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Μακάριον.

Εἰς προσφώνησίν του πρὸς τὰ συγκεντρωμένα πλῆθη ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας εἶπε:

«Θὰ συνεχίσω τὸν ἀγῶνα ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Τὸν ἀγῶνα τὸν ὁποῖον σεις, ἡ ἀγάπη σας, ἡ ἐμπιστοσύνη σας μοῦ ἀνέβησαν. Ὁ ἀγῶν αὐτὸς θά συνεχισθῆ μέχρι τέλους».

«Ὅσον ἀφορᾷ ἐμὲ προσωπικῶς, ἀπὸ τίποτε δὲν πτοοῦμαι. Καὶ ὡς θώραξ και ὡς ἀσπίς ἐναντίον τῶν δολοφόνων εἰσθε σεις ὁ λαός. Καὶ πάλιν θερμῶς σας ἐυχαριστῶ».

Πρὸς ἄλλους σας ἀπευθύνα τὸν χαιρετισμὸν τῆς ἀγάπης μου και ἀπὸ τὴν ἰδικὴν σας ἀγάπην θὰ ἀντὶ τῶν πάντων τὴν δύναμίν μου».

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ἡράκλη Τσιόλης. Ὁ πλανόδιος που εἶδε πρώτος τὸ ἑλικόπτερο νά προσγειοῦται στοῦ οικόπεδο.

φώναξε στοὺς ἄλλους: «Στὸ αὐτοκίνητο ἄμμεσα. Μιὰ γυναῖκα με εἶπε πὼς ἦταν ἀτυμωμικὸ και με ἔμποδισε νά πυροβολώσα».

«Ἐν ἤξερα τὴ ἀκριβῆς συνέβη, ἀπεωδῆκα τε θά τοὺς πυροβολώσα...»

Ἐνας ἄλλος πολίτης, βρισκόταν στὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ του, όταν ἄκουσε τοὺς πυροβολισμούς. «Ὅταν βῆκα στοῦ δρόμου, εἶπε, βρήκα γυναῖκες που ἐγγραμες ρωτοῦσαν νά μᾶλλον τὴ συνέβη. Διὸ ἢ τρία λεπτά μετὰ τοὺς πυροβολισμοὺς πρῶτα νά πῶσον ἀπὸ τὸν τοῖχο τῆς αὐλῆς τοῦ Γυμνασίου τέσσαρα πρόσωπα. Ἐτρεχον πρὸς ἓνα αὐτοκίνητο, τὸ ὁποῖον ἐκείρινα. Οἱ δύο ἀπὸ αὐτούς ἐνῶ ἔτρεχον, ἐκάλυπταν με τὰ χέρια τὸ πρόσωπο. ἘΤὶ συμβαίνετε τοὺς φώναζε, ἀλλὰ δὲν ἀπάντησαν».

Ἐνας ἄλλος ὑπῆρξε ὑπερβολικῶς τολμηρός. Ὅταν εἶδε τοὺς βρότες πρὸς ἄλλον ἀπὸ τὸν τοῖχο ἀρημσε, ὅραξε τὸν τελευταῖο ἀπὸ τὸ χέρι και προσπάθησε νά τὸν συγκεκροτήσῃ. «Εἶδα τὸ πιστολί του, εἶπε, ἀλλὰ με μιὰ κίνηση τοῦ Ἐκαμῆ ἔφευγε ἀπὸ τὰ χέρια μου. Ὅταν τὸν ἄρραξα ἀπὸ τὸ χέρι δὲν εἶπε τίποτα. Μόνο μ' ἀγριοκοίταξε. Νόμιζα πὼς ἦταν Τούρκος».

ἡδ. Φο-μ-νί 'Ε-τὸ τὴν ἡλ. τὸν νο-ῆορ

Σ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ιδικάζει της ζωής καρίου

ΤΟΥ ΕΘΝΑΡΧΟΥ

ΚΑΚΑΙ ΚΟΥ ὍΤΙ ΓΕΥ-ΕΥ-
του ἰκής ἀπέ-τὸ
εως ἰαφῆ ἀδ-ικὴν ὄπο τὴν ἰαν. ἰδρε ἰσον δια ρίας

ση τῆς πατριωτικῆς γραμμῆς γιὰ μιὰν Κύπρον πλῆρως ἀδέμευτη, ἀνεξάρτητη χωρὶς ἕσπας και πλήρως ἀποστρατηκοποιημένη.

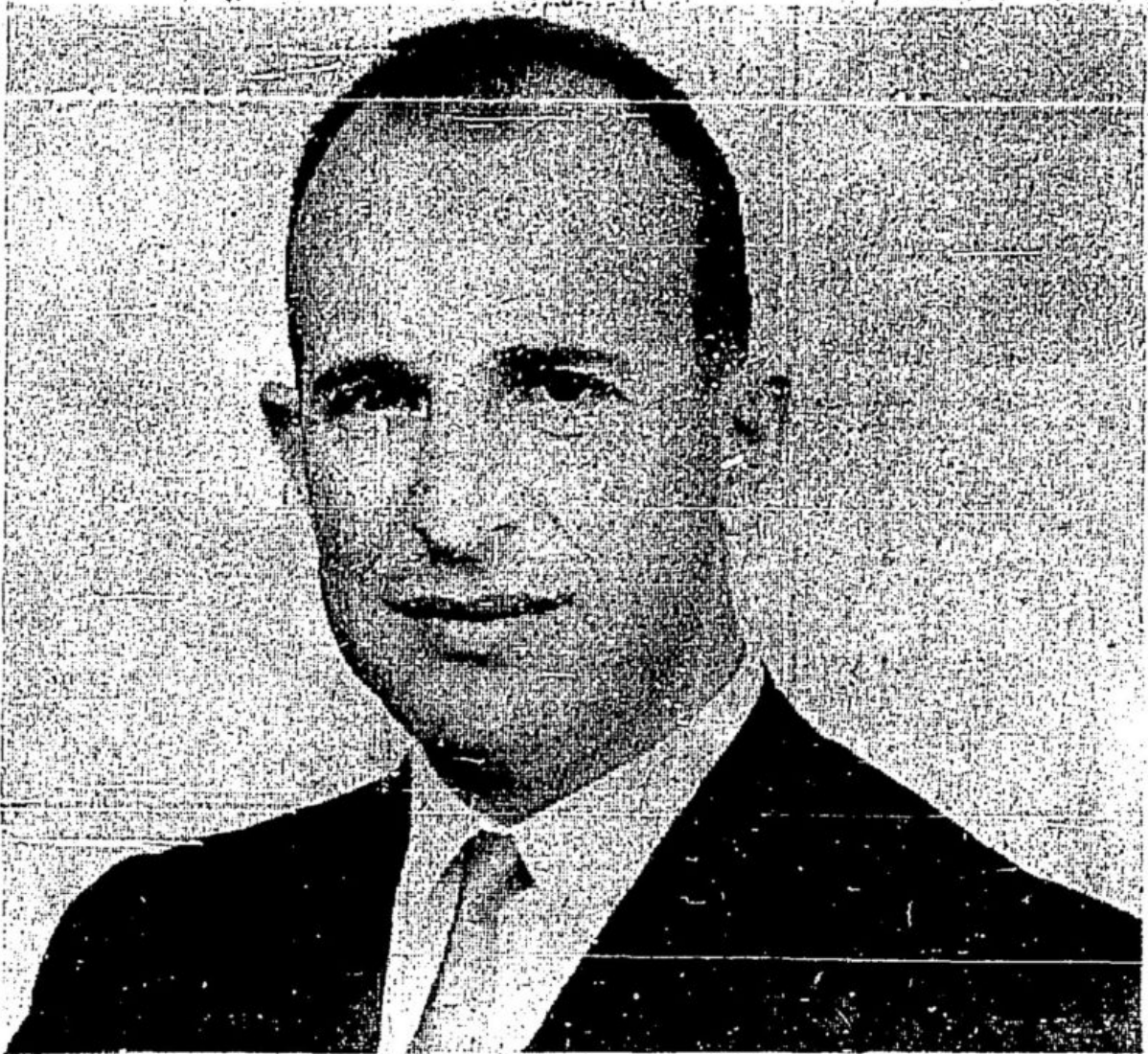
Η Ε Δ Ε Κ

Ὁ ἀρχηγός τῆς Ἐνιαίας Δημοκρατικῆς Ἐνώσεως Κέντρου διεῖλε-λυσεν ἀποστρατησμοὺν δια τὸ ὅδε-λυρὸν ἔγκλημα, κατὰ τοῦ λαοφιλοῦς ἠγῆτου τῆς Κύπρου, Εἰσηγήθη λα-τικὴν κινητοποίησην διαφύλαξιν και ἑνωπύρωσιν και ἑξωπλισμὸν ἑτε-ρικόυ σώματος τοῦ λαοῦ, πρὸς πάσειν τῆς παρανομίας.

ΤΟ ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΟΝ ΚΥΜΜΑ

Ὁ ἀρχηγός τοῦ Προοδευτικοῦ Κόμματος κ. Σαμμὸν κατέδικασεν ἀνεπιφύλακτως τὸ ἔγκλημα, που σφῆραται, ὡς εἶπε, κατὰ τῆς ἔθ-νικῆς ὑπόθεσης τοῦ λαοῦ. Ἐξή-γησε δὲ σύλληψιν και προσώγων πρὸ τῶν δικαστηρίων τῶν ἠθικῶν ἀντιπαιδῶν.

Ο άνθρωπος που έσωσε την Κύπρον

ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗΣ. Χάρης εις αὐτὸν ἡ Κύπρος διέφυγεν ἓνα τῶν μεγαλυτέρων κινδύνων. Χάρης εις τὴν ἀφθαστον ψυχραϊμίαν του, εἰς τὸν πραγματικὸν του ἡρωϊσμόν, γάσις εἰς τὴν καταπλήσσοσαν ψυχραϊμίαν του ὁ Μακαριώτατος ἐσώθη καὶ παραμένει ἐπικεφαλῆς τοῦ ἀγωνιζομένου Ἑλληνικοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ. Ὁ ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗΣ ὡς χειριστῆς τοῦ ἐλικοπτέρου τοῦ Μακαριωτάτου καὶ εἰς κατάστασιν κρισίμου τραυματισμοῦ δὲν ἐμερίμνησε δι' ἑαυτὸν. Τὰς ὀλίγας δυνάμεις πού τοῦ ἀπέμεινον καὶ αἱ ὁποῖαι ἐξηντλοῦντο εἰς

κάθε στιγμήν πού παρήγατο, ἀφ' ὅτου ἐβλήθη ὑπὸ τῶν σφαιρῶν τῶν ἀποπειραθέντων νὰ φωνεύσουν τὸν Πρόεδρον Μακαριῶν, τὰς ἐπιχειρήσεις, ὄχι διὰ νὰ σώσῃ τὸν, ἀλλὰ διὰ νὰ προφυλάξῃ ἀπὸ σοβαρώτατων κινδύνων τὸν Ἐθνάρχην. Δὲν ὑπάρχουν λόγοι διὰ νὰ ἐξαρθῆ τὸ παράδειγμα πού κατέγραψεν ἡ ἱστορία μετὰ τὴν περίπτωσιν τοῦ ΖΑΧΑΡΙΑ ΠΑΠΑΔΟΓΙΑΝΝΗ. Οἱ Ἕλληνες τῆς Κύπρου ἐκφράζουν πρὸς τὸν πραγματικὸν αὐτὸν ἥρωα τὴν ἐγκάρδιον ἐυγνωμοσύνην των καὶ προσεύχονται διὰ τὴν πλήρῃ ἀποκατάστασιν τῆς υγιείας του.

I
πλέ
ταν
λοφ
χιε
'Αρ

ΤΣ
σα,
κατ
τξη,
για
δρίς
τό
ώθη
έγκ
«
χισε
«Φί
μαζ
Μαχ
τό
άμα
λού
ρο
δο
πώς
δηκ
κρα
νη
τὸν
στι
νες
εἶδα
καί)

ΔΙΑΓΓΕΛΜΑ ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΚΥΠΡΙΑΚΟΝ ΛΑΟΝ

Η ΒΟΥΛΗ ΕΞΕΦΡΑΣΕΝ ΑΠΟΤΡΟΠΙΑΣΜΟΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΗΝ ΑΠΟΠΕΙΡΑΝ

ΚΕΚΛΕΙΣΜΕΝΩΝ ΤΩΝ ΘΥΡΩΝ ΣΥΝΕΣΤΗΤΗΘΗ ΕΠΙ ΤΡΙΩΡΩΝ Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΗΣΙΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙΣ

«Αισθάνομαι βαθυτάτην δόξυνν, διότι εύρέθησαν Έλληνες Κύπριοι, οί οποίοι ένεργούντες αυτοβούλως, ή ως όργανα άλλων, απέτόλμησαν τοιαύτην άπόπειραν και έρριψαν κατ' έμου δολοφονικάς σφαίρας».

Ο Μακαριώτατος, όστις κατά τας τραγικάς στιγμάς τής εγκληματικής κατ' αυτού δολοφονικής άπεπείρας διετήρησεν έμπληκτικήν ψυχραιμίαν, άπλήθυνε τήν έσπέραν τής Κυριακής διά του ραδιοφώνου και τής τηλεόρασεως τό άκόλουθον διάγγελμα :

«Σφαίρα δολοφονική έσφίθησαν σήμεραν εναντίον μου. Έδχαριστώ τόν Θεόν διότι οί δολοφόνοι άπέτιχον εις τόν στόχον τόν.»

Ο Κυπριακός Έλληνοισμός έστρεψε σήμεραν τήν καρδίαν και τήν σκέψιν προς τήν μνήμην του μεγαλονόμου ήρωος του Γρηγόρη Αδελφέντιου, του όποιου έπέλει τό μνημόσυον εις τήν Ίεράν Μονήν Μαχαροά.

Διά νά τελέσω τήν θείαν λειτουργίαν και νά προστώ του μνημοσύνου του ήρωος άνεχώρουν τήν προίαν δι' έλικοπτερον εκ τής Ίεράς Αρχιεπισκοπής. Καί έστηξα στόχος δολοφονικών σφαιρών. Έπληξαν αι σφαίραι τό έλικόπτερον και έτραυματίσαν τόν χειριστήν του Ζαχαριαν Παπαδογιάννην, Έλληνα άξιωματικό. Ηστούχησαν όμως ως προς τόν πραγματικό στόχον των, ως προς έμέ. Του χειριστού ή κατάστασις, όστις επέδειξε ψυχραιμίαν και γενναίότητα εξείσθη, είναι πολύ κρίσιμος. Έγχομαι και προσεύχομαι διά τήν διάσωσιν τής ζωής του.

Άλλ' εάν αι σφαίραι δέν έπληξαν και τό ιδίόν μου σώμα, έπληξαν όμως και έτραυματίσαν τήν ψυχήν μου. Αισθάνομαι δέ πραγματι, δόξυνν βαθυτάτην διότι εφρέθησαν Έλληνες Κύπριοι, ενεργούντες αυτοβούλως ή ως όργανα άλλων,

οί οποίοι απέτόλμησαν τοιαύτην άπόπειραν και ήρριψαν άνω και έρριψαν κατ' έμου σφαίρας δολοφονικάς.

Άγωνίζομαι επί εικοσαετίαν ήπερ τής Κύπρου. Ηγωνίσθη και άγωνίζομαι διά τό εύτυχέστερον μέλλον τής. Καί δέν θά παύσω άγωνίζομενος, έστω και άν από σφαίρας δολοφόνων άπειλήται ή ζωή μου. Άξιωμα πολιτικών ούδέποτε έπέδωξα και υπό φιλοδοξίας άτομικής ούδέποτε κατέληθη. Τούς άγώνας και τό έργον μου ως άποστολήν και ως υπηρεσίαν προς τόν λαόν αισθάνομαι. Έκ τής άγάπης του λαού άντλά πύσαν δύνανμν, τήν όποιαν ήπερ του λαού πάντοτε διαθέτω. Καί ήπερ του λαού θά αναλύσω άνευ κειδούς τόν έναντίον μου μέχρι τής τελευταίας μου πνοής.

Δέν γνωρίζω ποιόν και πότε θά είναι τό τέλος τής ζωής μου. Θά ήθελον ή τελευταία μου πνοή νά είναι άποτέλεσμα ήρωικού άναλωματος του έαυτού μου εις τήν υπηρεσίαν του λαού ή, έστω, νά αποθάνω εις άγώνα μαχόμενος κατά φανατικών έχθρών τής Κύπρου. Οχι όμως νά πέσω από σφαίρας δολοφόνων.

Περίληπος είναι ή ψυχή μου διά τήν δολοφονικήν άπόπειραν, διά τήν πράξιν αυτήν καθ' εαυτήν, διά τας συνθήκας, ήπο τας όποιους ή πράξις αυτή έτελέσθη, διά τό γεγονός ότι έστω και ίλάχιστον άδιστάκτως τήν επέτελλομαι.

Καταπνίγω όμως τήν λύπην μου. Η μάλλον τήν λύπην μου διαλύω και διασκεδάζουν τό αισθηματο τής προς μέ άγάπης του Έλληνικού Κυπριακού λαού, τά όποια βαθύτατα με συνεκίνησαν.

Άπεθυνόμηνος προς τόν Έλληνικόν Κυπριακόν λαόν εκφράζω εύχαριστίαν διά τας τόσας εκδηλώσεις τής άγάπης του και τής άφοσιώσεώς του. Άλλά και καλώ συγχρόνως τόν λαόν εις αυτοσυγκράτησιν και περισυλλογήν. Δέν επιθυμώ εκδηλώσεις και διαδηλώσεις, αι όποια δυνατόν νά άδηγήσουν εις έπεισόδια ή έντασιν τής καταστάσεως.

Τό κατ' έμέ, θά συνεχίσω τό έργον μου με γνώμονα και οδηγόν τό χρέος προς τόν μαρτυρικό Κυπριακόν λαόν, άνταποδίδων ολοκληρωτικώς και παντοεστώς τήν υπό του λαού προς έμέ εκφρασθείσαν μέχρονδω έμπιστοσύνην, μηδέποτε όδρωδών και μηδέποτε λιποψύχων. Έπερ του λαού έμαυτέν τίθημι και εις τήν δημιουργίαν καλύτερου δι' αυτόν μέλλοντος θά άναλώσω τήν ζωήν μου.

Διά τούς άποπειρηθέντας τήν δολοφονίαν μου εύχομαι τήν παρά Θεού συγχώρησιν.»

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑΙ

Έπιθυμώμεν όμως διά του Τύπου εκφράσαμεν τάς θερμάς μας εύχαριστίας προς όλους, τούς καθ' οιονδήποτε τρόπον μετασχόντας εις τό πένθος μας έπ' τή θανάτω τής προσφιλοῦς μας μητρος και μάμης

ΧΡΙΣΤΙΝΗΣ

Κ. ΚΑΤΣΑΜΠΑ. Έπίσης εύχαριστούμεν θερμώς όσους συντεφεραν εις Σωματεία και Όργανώσεις εις μνήμην αυτής.

Τά τέκνα.

Αί οικογένεια : Κυριάκου Κ. Κατσαμπά, Ιωάννου Κ. Κατσαμπά και οι λοιποι συγγενείς.

Ο Πρόεδρος τής Βουλής κ. Γ. Κληρίδης, όστις ήκούρας μετάξι-σιν του τήν προίαν τής Κυριακής όπου θά ώμίλει εις τό μνημόσυον του ήρωος Άριστέδη Καραλήμ-που, εις Περούλι, συνεκάλεσε τήν 4ην μ. μ. τής παρεμβ. Κυριακής έκτακτον συνέδριον τού Σώματος, εις τήν όπιαν παρή-στησαν όλοι οι Βουλευται.

Προηγήθη ιδιαίτερα ύσκαφισ των Βουλευτών διαρκέσασα επί τρεις και πλέον ώρας, καθ' ήν κεκλεισμένων των θυρών συζητήθη ή δημιουργηθείσα κατά τήν έσ-λοφονικήν άποπείραν κατά του Προέδρου Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, κατάστασις.

Έπικολούθησεν άνοικτή συσκε-δρία τήν όπιαν παρκολοούθησαν οι Ύπουργοι και πλήθος κόσμου.

Κατά τήν έναρξιν τής συνεδρι-σής ο Πρόεδρος του Σώματος κ. Γ. Κληρίδης έίπε τά έξής :

Η παρούσα συνεδρία εκλήθη έκ-κτάκτως διά νά πληροφορηθώσιν τά μέλη τής Βουλής έπισημώς περί τής δολοφονικής άποπείρας έναντί-ον του Προέδρου τής Δημοκρατίας και ν' άναλλαγών άποφάσις επί τής δημιουργηθείσης καταστά-σεως.

Διά λόγους άσφαλείας, προσέ-θεσεν ο κ. Κληρίδης, ή σκέψησις ένέμετο κεκλεισμένων των θυρών και διετυπώθη τό κείμενον σχετι-κό ψηφίσματος.

Έν συνεχείαι ένεκρήθη όμοφώνως δι' άνατάσεως των χειρών τό ά-κόλουθον ψήφισμα, τό όποιον ανε-γνώσθη υπό του Προέδρου του Σω-ματος :

ΤΟ ΨΗΦΙΣΜΑ

ΕΗ Βουλή των Άντιπροσώπων σκελεθούσα έκτάκτως σήμεραν, τήν 8ην Μαρτίου 1970, έκ άφορμής τής δολοφονικής άποπείρας κατά του Προέδρου τής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, έγκρινε όμοφώνως τό άκόλουθον ψήφισμα :

(1) Έκφέρει τόν άποτροπια-σμόν και τήν άγανάκτησιν τής δια- τής έδελυραν και εγκληματικήν ά-πόπειραν κατά τής ζωής του λαο-φιλοῦς Έθνάρχου και Άρχηγού του Κυπριακού Κράτους, ή όποια στρέφεται εναντίον ολοκληρώου του Κυπριακού λαού και τής εθνικής αυτού ύποστάσεως.

(2) Καταδικάζει κατά τόν πλέ- ον έντονον τρόπον τήν προσθηκην και άπεθνήκην αυτήν ένέργειαν, ή

όποια, εάν επετύγχανε, θά άδή- γει εις άνεπανόρθωτον εθνικήν συμφοράν.

(3) Έκφέρει τήν χαράν τής δια τήν Θεία Πρόνοια διάσωσιν τής ζωής του Μακαριώτατου και καλή τόν λαόν, όπως υσπερού- μενος περί του λαοπροβλήτου και άξίου ήγέτου του άποτελέσθη άπρω- τον άποπείρα προς περιφρούρησιν τό- σον του Μακαριώτατου όσον και τής εθνικής μας ύποστάσεως.

(4) Έκφέρει άμέριστον συμ- πάθειαν, εύγνωμοσύνην και θαυμα-σμόν προς τήν Κυβέρνησην του ελθένης έλικοπτερου κ. Ζαχαρί- αν Παπαδογιάννην, ό όποιος δι' ά- παραμύλλου ήρωισμού και ανηραι- μως έκούσε τήν ζωήν του Έθνάρ- χου, προσφέρων όστω άνεκτίμητον εθνικήν υπηρεσίαν.»

Μετά τήν έγκρισιν του ψηφίσμα-τος ο Πρόεδρος και τά μέλη τής Βουλής μετάβησαν εν σώματι εις τό Άρχιεπισκοπικόν Μέγαρον, ό- που ύπέβαλον τά συγχρητήρια των προς τόν Μακαριώτατον επί τής διάσωσεως του και ο Πρόεδρος επέδωκε τό ψήφισμα.

ΝΤΙΝΟΣ Ε. ΚΟΝΙΩΤΗΣ

Άρχιεπισκόπου Μακα- ρίου 34-36, Πάφος.

Ειδοποιούμεν τήν άξιότι- μον πελατείαν μας ότι έχο- μεν ήδύσει όμοφώνως Έ- ταιρείαν υπό τήν ίδιονύμην

ΝΤΙΝΟΣ Ε. ΚΟΝΙΩΤΗΣ & ΥΙΟΙ

Λόγω άναδιαγνώσεως του καταστήματός μας πε- ροχωρούμεν από σήμεραν δι' ένα μόνον μήνα 25% έκπτώσεις έπ' όλων των γυναικείων ύφασμάτων και 15% έκπτώσεις έπ' όλων των άνδρικών κασιμηριών.

Έπισημειθήτε τής ένκα- ρίας νά τυθητε κομμά και φθηνά.

Ἡ πρώτη ληφθεῖσα φωτογραφία τοῦ Προέδρου Μαναρίου μετὰ τὴν ἀπόπειραν. Διακρίνεται ἐντὸς τοῦ αὐτοκινήτου του μετὰ τοῦ Διοικητοῦ Καταδρομῶν, ὁ ὁποῖος τὸν συνώδευσεν εἰς Μαχαιρᾶν καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Γιακωβῆ.

Ὁ Μαναριώτατος συνομιλῶν μετὰ τὴν ἀπόπειραν εἰς τὸν Μαχαιρᾶν μετὰ τοῦ Στρατηγοῦ Γερακίμη, τοῦ Διοικητοῦ Καταδρομῶν καὶ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐσωτερικῶν.

Πηγές αποκομμάτων: Ο Φιλελεύθερος, 11 Μαρτίου 1970· Ελευθερία, 11 Μαρτίου 1970· Ψηφιακός Ηρόδοτος.

Γράφει η Δρ Σωτηρούλα Βασιλείου, Επιστημονική Λειτουργός Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ΄ για την Εκκλησία της Κύπρου

ope.gr